

даже не акцентируя внимания на происходящем светом или цветом: герои смешиваются с окружающим миром, и жестокость становится обычной его частью. Именно такая репрезентация показывает всё как есть: визуально она не ставит перед собой цели выделиться или поразить кого-то, она просто есть. Собственно, в реальном мире всё происходит точно так же.

Подводя итоги, можно отметить, что причин для таких изменений было много. Одна из самых главных — со временем какие-то вещи приедаются и становятся обыденными, перестают работать. Уже потом, через изменения каких-то деталей авторы понимают, что своими откровенными кадрами и ракурсами могут рассмешить, напугать или просто указать на действительность. В зависимости от подачи насилие может вызывать как смех, так и напряжение, как заставляя отвернуться от экрана из-за неприятной детальности, так и поразить своей эстетичностью. Действительно ли это так необходимо? Каждый автор решает для себя. На наш взгляд, в насилии ради насилия нет смысла. Да, это привлечёт публику, но если за этим ничего не стоит, культурной ценности в этом тоже нет. Детальная жестокость уместна только там, где она является способом отражения чего-то, но не всем фильмом. Там, где она может за одну сцену дополнить идею или раскрыть характер, но не будет на протяжении двух часов маячить перед зрителем в виде закреплённых на голове ловушек.

Анализируя развитие технологий и кинематографа в целом, можно предположить, что кино ещё долго не отойдёт от детальности. Сейчас зрители могут смотреть фильмы в VR, на 4K телевизорах, а авторы — показывать мельчайшие подробности в деталях. Надеемся, что такая репрезентация не станет средством привлечения публики как, например, секс, и со временем авторы будут стремиться более творчески подойти к самой идее изображения насилия, если и вовсе посчитают нужным к ней прибегать.

О. О. Косачова

ІСТОРИЧНИЙ ЖАНР У СВІТОВОМУ КІНОПРОКАТІ

O. O. Kosachova

HISTORICAL GENRE IN THE FILM DISTRIBUTION

Місце історичного жанру у світовому кінематографічному процесі вельми неоднозначне. Потужний культурно-просвітницький потенціал цих фільмів, з одного боку, і досить нестабільні успіхи в кінопрокаті, з іншого, зумовлюють інтерес дослідників до цього жанру. Різноманіття історичних інтерпретацій зумовлюють критику і громадський резонанс, тому робота над таким фільмом пов'язана з ризиком не одержати належного відгуку від глядача.

Для прикладу, візьмомо один з найзначніших історичних періодів США — відкриття Америки і її подальшу колонізацію. Висвітленню цих періодів присвячені три фільми, що вийшли в 1992 р.: «1492: Завоювання раю», «Христофор Колумб: Історія відкриттів» та «Останній з могікан».

Обидва перших фільмів були зняті до 500-річчя відкриття Америки і розкривали підготовку до першої експедиції Колумба, висадку на береги Багамських островів і початок освоєння нових територій. Фільм «1492: Завоювання раю» розкриває ширший хронологічний період, оскільки висвітлює також подальші експедиції Колумба. Високий бюджет обох фільмів зумовлений запрошенням на головні ролі акторів зі світовими іменами, відтворення костюмів і

обстановки XV ст., кропіткою дослідницькою роботою сценаристів над історичними першоджерелами.

Зачарована особистістю Колумба, знімальна команда фільму «1492: Завоювання раю» приписує йому роль провидця і відважного мрійника, який зважився на шлях в невідоме наперекір існуючим уявленням про побудову Землі і вчень церкви. Фільм також містить промову Колумба про те, що світ завдячує всьому новому саме таким людям, як він. Подібні висловлювання містяться і у фільмі «Христофор Колумб: Історія відкриттів», примітною в цьому випадку є фінальна сцена тріумфу першовідкривача. Однак заявлене в фільмах благородне прагнення іспанської корони нести слово Боже і поповнити ряди християн у реальності обернулося однією з найжахливіших катастроф в історії.

За кадром залишаються наслідки висадки Колумба в Новому Світі. Так, саме з другою експедицією була завезена велика порція мастифів і грейхаундів, навчених нападати на індіанців. Завоювання нових територій, пошуки золота і торговельва супроводжувалися масовими повішеннями, спалюваннями на вогнищах і головне — вбивствами заради забави, серед яких годівля гончих собак індіанськими дітьми та ін., про що свідчать відомості, наведені в дослідженнях безпосереднього хронікера подій — іспанського священника Бартоломе де Лас Касаса, американських істориків Девіда Станнарда і Рудольфа Раммеля.

Бюджет фільму «1492: Завоювання раю» становив 47 млн доларів. У прокаті ж він зібрав трохи більше 7 млн доларів. Схожа ситуація і з фільмом «Христофор Колумб: Історія відкриттів» — бюджет 40 млн доларів, збори — 8 млн дол. Після фінансового краху продюсер стрічки Олександр Залкінд заявив про те, що більше ніколи не буде знімати фільми.

У зв'язку з цим постає питання, чому американський глядач залишився байдужим до фільмів про зародження власної державності. Можна припустити, що саме нагадування глядачеві про історію, побудовану на винищенні корінних народів Америки, послужило відправним фактором до виникнення неприємних емоцій щодо кінострічки. Таким чином, невеликої частки фактів про завоювання європейськими колоністами чужих територій було досить для провалу фільмів у прокаті і навіть номінування на «Золоту малину» («Христофор Колумб: Історія відкриттів»).

Цікаво те, що в 1992 р. виходить ще один історичний фільм на тему франко-індіанської війни — колоніального конфлікту в Північній Америці середини XVIII ст. між Великобританією і її колоніями, з одного боку, і Францією та союзними з нею індіанськими племенами, з іншого. Фільм мав успіх як у глядача, так і у критиків. Бюджет фільму склав 40 млн доларів, у прокаті ж зібрав 75 млн дол. Кіноробота отримала ряд нагород, з-поміж яких «Оскар» та «BAFTA». Виконаний у жанрі екшену, фільм побудований на переслідуванні військовим загоном з племені гуронів англійських колоністів. Англійців захищають дружньо налаштовані до них представники племені моґікан.

Один з протагоністів фільму — підполковник британської армії Монро, зарекомендував себе як мужній офіцер, що стояв на чолі оборони форда Вільяма Генрі. Завдяки цілеспрямованій і наполегливій обороні, підполковник Монро отримав щедрі умови капітуляції, які дозволяли зберегти гарнізону зброю і прапори, а також надавали безпечний перехід у форт Едуард. Однак індіанці напали на гарнізон і вбили 185 британців.

Головний антагоніст фільму — індіанець Маґуа з племені гуронів, який живе заради однієї мети — вбити підполковника Монро і його дітей. У

кульмінації фільму він вирізає серце з грудей ще живого підполковника Монро з тим, щоб з'їсти його. Слід зазначити, що історичний прототип Монро пережив різанину і помер через 3 місяці в Олбані, провінція Нью-Йорк, проте жорстоких сцен вбивств томогавками і зняття скальпів було досить для підігрівання в американському суспільстві резонансу щодо жорстокості індіанців на протигагу благодорства білих.

З фільму був вирізаний ряд сцен-монологів, серед яких слова Чингачука: «Фронтир рухається слідом за сонцем, змітаючи червоношкірих, виганяючи їх з цих дрімучих лісів, поки місця для них не залишаться зовсім. І тоді наш народ зникне. Або ми перестанемо бути самими собою», серед статистів індіанського походження назріває бунт через погані умови під час зйомок, у пресі розпалюються суперечки щодо рівноправності акторів європейського та індіанського походження.

Загалом фільм робить спробу спростувати думку більшості істориків про те, що колонізація Америки була геноцидом індіанського народу. Так, продемонстровані у фільмі сцени доводять, що індіанці неодноразово самі часто починали бойові дії проти білих; одні племена індіанців знищували представників інших племен, служили білим колоністам.

Наступні ж контраргументи у фільмі не розкриваються: суттєва збройна перевага колоністів; міжособні військові дії індіанців були змодельовані європейцями за принципом «розділяй і володарюй»; зараження колоністами місцевих жителів віспою, кором, чумою та іншими хворобами, знищення бізонів і інші заходи для голодування й винищення корінних жителів.

Історичний фільм ніколи не був у топі найуспішніших у комерційному плані жанрів, тим більше в 1992 р., році випуску таких гучних кінокомедій, як «Бетховен», «Люба, я збільшив дитину», «Високоповажний джентльмен», «Один вдома 2», «Смертельна зброя 3», «Смерть їй до лица»; фантастичних фільмів — «Бетмен повертається», «Газонокосильщик», «Чужий 3»; мелодрам «Вічно молодий», «Охоронець»; трилера «Основний інстинкт». Проте проведенне дослідження доводить існування інших факторів впливу на прокат фільмів, крім жанру, знаменитих імен на постерах і витраченого на проект бюджету. Правильна, з точки зору американського глядача, ідеологія, розстановка позицій «свій — чужий» приносить очікувану вигоду для творців фільму, як у випадку з «Останнім з могікан». Водночас як історично докладні (хоча і неповні) кінострічки «1492: Завоювання раю» і «Христофор Колумб: Історія відкриттів» не змогли завоювати серця глядачів, оскільки стали нагадуванням про загарбницьке присвоєння чужих земель нащадками американців, що надалі може бути приводом для оскарження власності американців на землі, які вони вважають по праву своїми. Так, міф і домисел часто мають більшу вагу серед поціновувачів історичного жанру. Питання ж щодо «історичності» таких фільмів заслуговує на окреме дослідження.

О. П. Петрова

МЕТОД СПОСТЕРЕЖЕННЯ В РОБОТІ РЕЖИСЕРА

О. P. Petrova

METHOD OF OBSERVATION IN THE WORK OF THE DIRECTOR

Спостережливість — здатність помічати подробиці явищ і фактів. Спостерігаючи за тим, що відбувається навколо, наповнювати себе новими